

УДК 699.788.3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЗА УМОВАМИ ПРАЦІ НА РАДІАЦІЙНО-ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ

БЕЛІКОВ А. С.¹, д. т. н., проф.,
 ПИЛИПЕНКО О. В.², к. т. н, доц.,
 СТЕПАНОВА А. В.³, асп.,
 ЖИВОТОВ А. О.⁴, студ.,

¹ Кафедра безпеки життєдіяльності, Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, 49005, Дніпропетровськ, Україна, тел. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: bgd@mail.pgasa.dp.ua, ORCID ID: 0000-0001-5822-9682

² Кафедра безпеки життєдіяльності, Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, 49005, Дніпропетровськ, Україна, тел. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: a.v.pilipenko79@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-9644-3118

³ Кафедра безпеки життєдіяльності, Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, 49005, Дніпропетровськ, Україна, тел. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: stepanova-a.v.8888@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-0361-5436

⁴ Студент факультету Промислового і цивільного будівництва, гр. ПГС-11-5, Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, 49005, Дніпропетровськ, Україна, e-mail: dr0nald0_13@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-5095-2080

Анотація. Актуальність. Атестація робочих місць за умовами праці (надалі – атестація) проводиться на підприємствах і організаціях незалежно від форм власності та господарювання, де технологічний процес, використовуване обладнання, сировина та матеріали є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працюючих, а також на їхніх нащадків як тепер, так і в майбутньому згідно Постанови Кабміну України [1]. Атестація робочих місць за умовами праці на радіаційно-забруднених територіях, таких як південна та північна частини промайданчуки м. Дніпродзержинськ, відвали радіоактивної сировини, хвостосховищ уранового виробництва тощо, проводиться згідно з порядком зазначеному в цій статті та методичними рекомендаціями щодо проведення атестації робочих місць [2]. **Мета дослідження.** Основна мета атестації робочих місць за умовами праці на радіаційно-забруднених територіях, таких підприємств як ДП «38 ВІТЧ» полягає у регулюванні відносин між власником радіаційно-небезпечною об'єкту (території) або уповноваженим ним органом і працівниками у галузі реалізації прав на здорові та безпечні умови праці, пільгове пенсійне забезпечення, пільги та компенсації за роботу у несприятливих умовах. **Висновок.** Перелік шкідливих та небезпечних факторів на підприємствах, таких як ДП «38 ВІТЧ», що розташовані на радіаційно-забруднених територіях включає багатофакторний аналіз таких чинників як: шум, вібрація, освітленість, інтенсивність трудових процесів, інфразвук, СВЧ-випромінювання, отруєння ХНР, вплив РР тощо. Але домінуючим фактором впливу на робітників ДП «38 ВІТЧ» є вплив радіації від джерел іонізуючого випромінювання, що розташовані на режимній території. Саме тому, представлені рекомендації для проведення атестації робочих місць на радіаційно-забруднених територіях мають за мету встановити загальні вимоги, які при потребі необхідно корегувати. Розроблені рекомендації дозволяють вибрати основний напрям при розробці генеральної концепції підприємств ядерно-паливного циклу (при загальних потребах) та врахувати специфічні особливості кожної зі спеціальностей при складанні карт умов праці (при індивідуальних потребах). Процес проведення атестації робочих місць може проводитися разово під конкретну спеціальність або виробничий процеси чи мати постійний характер в продовж функціонування підприємства, незалежно від форм власності та господарювання. Так, проведення атестації робочих місць на державному підприємстві «38 відділ інженерно-технічних частин», було розпочато в 2009 році, з теоретичних основ та аспекти що враховували специфіку роботи умов праці робітників охорони на радіаційно-забруднених територіях [9]. Зараз же ця робота ведеться в усіх підрозділах та службах підприємства та має багато позитивних зрушень.

Ключові слова: радіаційно-забруднені території, заміри, атестація робочих місць, умови праці, хвостосховище, рекомендації

РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ АТТЕСТАЦИИ РАБОЧИХ МЕСТ ПО УСЛОВИЯМ ТРУДА РАДИАЦИОННО-ЗАГРЯЗНЕННЫХ ТЕРРИТОРИЯХ

БЕЛИКОВ А. С.¹, д. т. н., проф.,
 ПИЛИПЕНКО А. В.², к. т. н, доц.,
 СТЕПАНОВА А. В.³, асп.,
 ЖИВОТОВ А. А.⁴, студ.,

1 Кафедра безопасности жизнедеятельности Государственного высшего учебного заведения «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, двадцать четвёртый, 49005, Днепропетровск, Украина, тел. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: bgd@mail.pgasa.dp.ua, ORCID ID: 0000-0001-5822-9682

2 Кафедра безопасности жизнедеятельности Государственного высшего учебного заведения «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, двадцать четвёртый, 49005, Днепропетровск, Украина, тел. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: avpilipenko79@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-9644-3118

3 Кафедра безопасности жизнедеятельности, Государственного высшего учебного заведения «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, двадцать четвёртый, 49005, Днепропетровск, Украина, тел. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: stepanova-av8888@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-0361-5436

4 Студент факультета Промышленного и гражданского строительства, гр. ПГС-11-5, Государственного высшего учебного заведения «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, двадцать четвёртый, 49005, Днепропетровск, Украина, e-mail: dr0nald0_13@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-5095-2080

Аннотация. Актуальность. Аттестация рабочих мест по условиям труда (далее – аттестация) проводится на предприятиях и организациях независимо от форм собственности и хозяйствования, где технологический процесс, используемое оборудование, сырье и материалы являются потенциальными источниками вредных и опасных производственных факторов, которые могут неблагоприятно влиять на состояние здоровья работающих, а также на их потомков как теперь, так и в будущем согласно Постановлению Кабмина Украины [1]. Аттестация рабочих мест по условиям труда на радиационно-загрязненных территориях, таких как южная и северная части промзона Днепропетровск, отвалы радиоактивного сырья, хвостохранилищ уранового производства и т.п., проводится в соответствии с порядком указанным в настоящей статье и методическими рекомендациями по проведению аттестации рабочих мест [2]. **Цель исследования.** Основная цель аттестации рабочих мест по условиям труда на радиационно-загрязненных территориях, таких предприятий как ГП «38 ВИТЧ» заключается в регулировании отношений между собственником радиационно-опасного объекта (территории) или уполномоченным им органом и работниками в области реализации прав на здоровые и опасные условия труда, льготное пенсионное обеспечение, льготы и компенсации за работу в неблагоприятных условиях. **Вывод.** Перечень вредных и опасных факторов на предприятиях, таких как ГП «38 ВИТЧ», расположенных на радиационно-загрязненных территориях включает многофакторный анализ таких факторов как: шум, вибрация, освещенность, интенсивность трудовых процессов, инфразвук, СВЧ-излучения, отравления ХНР, влияние РР и др. Но доминирующим фактором влияния на работников ГП «38 ВИТЧ» влияние радиации от источников ионизирующего излучения, расположенных на режимной территории. Именно поэтому, представлены рекомендации для проведения аттестации рабочих мест на радиационно-загрязненных территориях имеют целью установить общие требования, которые при необходимости нужно корректировать. Разработанные рекомендации позволяют выбрать основное направление при разработке генеральной концепции предприятий ядерно-топливного цикла (при общих потребностях) и учесть специфические особенности каждой из специальностей при составлении карт условий труда (при индивидуальных потребностях). Процесс проведения аттестации рабочих мест может проводиться разово под конкретную специальность или производственный процесс или иметь постоянный характер в течение функционирования предприятия, независимо от форм собственности и хозяйствования. Так, проведение аттестации рабочих мест на государственном предприятии «38 отдел инженерно-технических частей», было начато в 2009 году, по теоретическим основам и аспекты учитывающих специфику работы условий труда рабочих охраны на радиационно-загрязненных территориях [9]. Сейчас же эта работа ведется во всех подразделениях и службах предприятия и имеет много положительных сдвигов.

Ключевые слова: радиационно-загрязненные территории, замеры, аттестация рабочих мест, условия труда, хвостохранилище, рекомендации

BELIKOV A. S.¹, *Dr. Sc. (Tech.), Prof.*,
PILIPENKO A. V.², *Cand. Sc. (Tech.), Assoc.*,
STEPANOVA A. V.³, *graduate student*,
VISHNEVSKY A. S.⁴, *stud.*

¹ Department of life safety, State Higher Education Establishment "Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", 24-A, Chernishevskogo st., Dnepropetrovsk 49005, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: bgd@mail.pgasa.dp.ua, ORCID ID: 0000-0001-5822-9682

² Department of life safety, State Higher Education Establishment "Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", 24-A, Chernishevskogo st., Dnepropetrovsk 49005, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: avpilipenko79@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-9644-3118

³ Department of life safety, State Higher Education Establishment "Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", 24-A, Chernishevskogo st., Dnepropetrovsk 49005, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: stepanova-av8888@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-0361-5436

⁴ A student of industrial and civil construction, c. ICC-11-5, Department of life safety, State Higher Education Establishment "Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", 24-A, Chernishevskogo st., Dnepropetrovsk 49005, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-98-73, e-mail: dr0nald0_13@mail.ru, ORCID ID: 0000-0002-5095-2080

Abstract. Relevance. Certification of working conditions at work sites (hereinafter - certification) is carried out in enterprises and organizations, regardless of ownership and management, where the technological process, equipment, raw materials are potential sources of harmful and hazardous factors that may adversely affect the health of I employees, as well as their descendants both now

and in the future, according to the Decree of the Cabinet of Ukraine [1]. Certification of working conditions at work sites in the radiation-contaminated areas, such as southern and northern parts of prommaydanchuky Ball, piles of radioactive materials, the tailings from uranium production, etc., is carried out in accordance with the procedure referred to in this article and methodological recommendations for the certification of work Places [2]. **Purpose.** The main purpose of certification of workplaces on working conditions in radiation-contaminated areas such as enterprise SE "38 VITCh" is to regulate the relationship between the owner of radiation-hazardous facility (site) or an institution authorized and workers in the implementation of the right to health and dangerous conditions labor, preferential pensions, benefits and compensation for work in adverse conditions. **Conclusion.** The list of harmful and dangerous factors at the enterprises, such as GP "38 VITCh" located on the radiation-contaminated areas includes multivariate analysis of factors such as noise, vibration, light, the intensity of labor processes, infrasound, microwave radiation poisoning HNR, the impact of the RR and others. But the dominant factor influencing employees GP "38 VITCh" effect of radiation from radiation sources located in the restricted area. That is why, provide recommendations for the certification of jobs in radiation-contaminated areas are intended to establish general requirements that need to be adjusted if necessary. Developed recommendations allow you to select the basic direction of the development of the general concept of the nuclear fuel cycle (with the overall requirements) and take into account the specific features of each of the specialties in the mapping of working conditions (for individual needs). The process of certification of workplaces can be carried out one-time fee for a specific or industry-specific processes or be permanent for the functioning of the enterprise, regardless of ownership and management. So, attestation jobs at the state enterprise "38 department of engineering parts", was launched in 2009, on the theoretical foundations and aspects of work-specific working conditions of protection for radiation-contaminated areas [9]. Now this work is being done in all departments and services company and has a lot of positive changes.

Key words: radiation-contaminated areas, measurements, certification of workplaces, working conditions, tailing, recommendations

Актуальність

Атестация рабочих місць за умовами праці (надалі – атестация) проводиться на підприємствах і організаціях незалежно від форм власності та господарювання, де технологічний процес, використовуване обладнання, сировина та матеріали є потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працюючих, а також на їхніх нащадків як тепер, так і в майбутньому згідно Постанови Кабміну України [1].

Атестация рабочих місць за умовами праці на радіаційно-забруднених територіях, таких як південна та північна частини проммайданчику м. Дніпродзержинськ, відвали радіоактивної сировини, хвостосховищ уранового виробництва тощо, проводиться згідно з порядком зазначеному в цій статті та методичними рекомендаціями щодо проведення атестації рабочих місць [2].

Мета дослідження

Основна мета атестації рабочих місць за умовами праці на радіаційно-забруднених територіях, таких підприємств як ДП «38 ВІТЧ» полягає у регулюванні відносин між власником радіаційно-небезпечного об'єкту (території) або уповноваженим органом і працівниками у галузі реалізації прав на здорові та небезпечні умови праці, пільгове пенсійне забезпечення, пільги та компенсації за роботу у несприятливих умовах.

Основні положення

Рекомендації щодо проведення атестації рабочих місць за умовами праці на радіаційно-забруднених територіях, представлені в цій статті, розроблено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України

від 1 серпня 1992 р. № 442 [1]. Вони визначають організацію роботи по проведенню атестації рабочих місць, оцінку умов праці та реалізацію прав трудящих на пільги і компенсації залежно від шкідливих та небезпечних виробничих факторів.

Результати атестації за умовами праці на радіаційно-забруднених та радіаційно-небезпечних територіях, підприємствах і об'єктах є основою для вирішення питань надання пенсій за віком на пільгових умовах відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення», інших пільг та компенсацій, а також розроблення і реалізації організаційних, технічних, економічних та соціальних заходів колективного договору щодо поліпшення умов трудової діяльності [3].

Правовою основою для проведення атестації на радіаційно-забруднених територіях, для таких підприємств як ДП «38ВІТЧ», є чинні законодавчі та нормативні акти з питань охорони і гігієни праці, списки виробництв, робіт, професій і посад, що дають право на пільгове пенсійне забезпечення та інші пільги і компенсації залежно від умов праці.

Атестації підлягають робочі місця, на яких технологічний процес, обладнання, використовувані сировина і матеріали можуть бути потенційними джерелами шкідливих і небезпечних факторів. Для виробництв, робіт, професій та посад, для яких у списках № 1 і 2 передбачено показники умов праці, атестацію проводять тільки за цими показниками.

Атестация рабочих місць на ДП «38ВІТЧ», передбачає:

- виявлення на робочому місці шкідливих і небезпечних виробничих факторів та причин їх виникнення;

- дослідження санітарно-гігієнічних факторів виробничого середовища, важкості й напруженості трудового процесу на робочому місці;

- комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці щодо відповідності їх вимогам стандартів, санітарних норм і правил;

- обґрунтування віднесення робочого місця до відповідної категорії за шкідливими умовами праці;

- підтвердження (встановлення) права працівників на пільгове пенсійне забезпечення, додаткову відпустку, скорочений робочий день, інші пільги і компенсації залежно від умов праці;

- перевірку правильності застосування списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, що дають право на пільгове пенсійне забезпечення;

- розв'язання спорів, які можуть виникнути між юридичними особами і громадянами (працівниками) стосовно умов праці, пільг і компенсацій;

- розроблення комплексу заходів по оптимізації рівня гігієни і безпеки, характеру праці і оздоровлення трудящих;

- вивчення відповідності умов праці рівневі розвитку техніки і технології, удосконалення порядку та умов установа і призначення пільг і компенсацій.

Періодичність атестації на ДП «38 ВІТЧ», що є радіаційно-небезпечним об'єктом з режимною територією, треба встановити в діапазоні 3 – 5 років, з подальшою класифікацією умов праці, соціальним захистом та графіком роботи, закріпивши всі положення у колективному договорі підприємства.

Відповідальність за своєчасне та якісне проведення атестації робочих місць покладається на генерального директора ДП «38 ВІТЧ».

Для організації і проведення атестації робочих місць за умовами праці на радіаційно-забруднених територіях генеральний директор ДП «38 ВІТЧ» повинен видати наказ, в якому:

- визначає основні завдання атестації робочих місць;

- визначає основні чинники щодо атестації робочих місць;

- визначає періодичність проведення атестації робочих місць, як для окремих підрозділів, так і для усього підприємства в загалі;

- затверджує склад, голову і секретаря постійно діючої атестаційної комісії, що працює на підприємстві, визначає її повноваження, встановлює сфери діяльності;

- устанавлює терміни і графіки проведення підготовчих робіт у структурних підрозділах підприємства;

- визначає взаємодію із зацікавленими державними органами і громадськими організаціями (експертизою умов праці, санітарно-епідеміологічною службою тощо);

- визначає проектні, науково-дослідні установи для науково-технічної оцінки умов праці і участі в розробленні заходів по усуненню шкідливих виробничих факторів.

До складу атестаційної комісії ДП «38 ВІТЧ» рекомендується вводити головних спеціалістів та начальників служб та відділів:

- відділ охорони праці;

- відділ кадрів;

- бухгалтерія;

- служба фізичного захисту, режиму та радіаційної безпеки;

- служба технічного та радіаційного забезпечення;

- служба забезпечення експлуатації фондів і земельних ресурсів;

- служба капітального будівництва, проектування та ремонтно-відновлювальних робіт;

- загального відділу;

- спеціального відділу;

- представник Міністерства палива, енергетики та вугільної промисловості України;

- органів охорони здоров'я, за якими закріплено ДП «38 ВІТЧ»;

- представників громадських організацій.

Склад атестаційної комісії на ДП «38 ВІТЧ» може мати і інший вигляд, обумовлений специфікою підприємства та залежить від підрозділу, що проходить атестацію, умов праці, наявності слабоактивних, середньо активних радіаційних речовин та інших чинників.

При проведенні атестації робочих місць атестаційна комісія ДП «38 ВІТЧ»:

- здійснює організаційне і методичне керівництво та контроль за ходом проведення роботи на всіх етапах;

- формує правову і нормативно-довідкову базу і організує її вивчення;

- визначає і залучає необхідні організації для виконання спеціальних робіт;

- організує виготовлення планів розташування обладнання по кожному підрозділу з їх експлуатацією, визначає межу робочих місць (робочих зон) та надає їм відповідний номер;

- складає перелік робочих місць, що підлягають атестації;

- порівнює застосовуваний технологічний процес, склад обладнання, використовувані сировину і матеріали із передбаченими у проекті;

- визначає обсяг необхідних досліджень шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища та організує їх дослідження;

- прогнозує та виявляє наявність шкідливих і небезпечних факторів на робочих місцях;

- встановлює згідно з Єдиним тарифно-кваліфікаційним довідником (ЄТКД) відповідність найменування професій і посад працівників, зайнятих на цих робочих місцях, характеру фактично виконуваних робіт;

- складає Карту умов праці на кожне враховане робоче місце або групу аналогічних робочих місць;

- проводить атестацію і складає перелік робочих місць, виробництв, професій та посад з несприятливими умовами праці;

- уточнює діючі і вносить пропозиції на встановлення нових пільг і компенсацій залежно від умов праці, визначає втрати на ці цілі;

- організує розробку заходів щодо покращення

умов праці і оздоровлення працівників.

За результатами атестації складається перелік:

- робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджене право на пільги і компенсації, передбачені законодавством, а також за рахунок коштів підприємства згідно зі статтею 26 Закону України «Про підприємства» та Закону України «Про пенсійне забезпечення» [3; 4];

- робочих місць з несприятливими умовами праці, на яких необхідно здійснити першочергові заходи щодо їх покращення.

У ході вивчення факторів виробничого середовища і трудового процесу на радіаційно-забруднених територіях та підприємствах ядерно-паливного циклу треба визначити:

- характерні для конкретного робочого місця виробничі фактори, які підлягають лабораторним дослідженням;

- нормативне значення (ГДК, ГДР) параметрів, факторів виробничого середовища і трудового процесу, використовуючи систему стандартів безпеки праці, санітарні норми і правила, інші регламенти [5];

- фактичне значення факторів виробничого середовища і трудового процесу шляхом лабораторних досліджень або розрахунків.

Лабораторні та інструментальні дослідження проводяться відповідно до положень ГОСТ 1.25-76 і ГОСТ 12.0.005-84, стандартів Державної системи забезпечення єдності вимірів (ДСВ), системи стандартів безпеки праці (ССБП), методичних вказівок, затверджених Міністерством охорони здоров'я [6, 7].

При наявності в повітрі робочої зони двох і більше шкідливих речовин різнонаправленої дії кожному з них враховувати самостійним фактором, що підлягає кількісній оцінці. Концентрація шкідливих речовин однонаправленої дії визначається за ГОСТ 12.1.005-88 [8]. Оцінка умов праці при наявності двох і більше шкідливих і небезпечних виробничих факторів здійснюється за найвищим класом і ступенем.

Прилади і обладнання для вимірів повинні відповідати метрологічним вимогам, підлягати перевірці у встановлені строки. Лабораторно-інструментальні дослідження фізичних, хімічних, радіаційних, біологічних, психофізіологічних факторів проводяться в процесі роботи у характерних (типових) виробничих умовах, при справних і ефективно діючих засобах колективного і індивідуального захисту.

Результати замірів (визначень) показників шкідливих і небезпечних виробничих факторів оформлюють протоколами за формами, передбаченими у ГОСТ або затвердженими Міністерством охорони здоров'я України, і заносяться в Карту. Визначається тривалість (процент від тривалості зміни) дії виробничого фактора.

Оцінка результатів лабораторних досліджень,

інструментальних вимірів проводиться шляхом порівняння фактично визначеного значення з нормативним (регламентованим).

Оцінка технічного рівня робочого місця проводиться шляхом аналізу:

- відповідності технологічного процесу, будівель і споруд – проектам, обладнання – нормативно-технічним документам, а також характеру та обсягу виконаних робіт, оптимальності технологічних режимів;

- технологічної оснащеності робочого місця (наявності технологічного оснащення та інструменту, контрольно-вимірювальних приладів і їхнього технічного стану, забезпеченості робочого місця підйомно-транспортними засобами);

- відповідності технологічного процесу, обладнання, оснащення інструменту і засобів контролю вимогам стандарту безпеки та нормам охорони праці.

При оцінці організаційного рівня робочого місця аналізується:

- раціональність планування (відповідають площі робочого місця нормам технологічного проектування та раціонального розміщення обладнання і оснащення), а також відповідність його стандартам безпеки, санітарним нормам та правилам;

- забезпеченість працівників спецодягом і спецвзуттям, засобами індивідуального і колективного захисту та відповідність їх стандартам безпеки праці і встановленим нормам;

- організація роботи захисних споруд, пристроїв, контрольних приладів.

Висновок

Перелік шкідливих та небезпечних факторів на підприємствах, таких як ДП «38 ВІТЧ», що розташовані на радіаційно-забруднених територіях включає багатофакторний аналіз таких чинників як: шум, вібрація, освітленість, інтенсивність трудових процесів, інфразвук, СВЧ – випромінювання, отруєння ХНР, вплив РР тощо. Але домінуючим фактором впливу на робітників ДП «38 ВІТЧ» є вплив радіації від джерел іонізуючого випромінювання, що розташовані на режимній території. Саме тому, представлені рекомендації для проведення атестації робочих місць на радіаційно-забруднених територіях мають за мету встановити загальні вимоги, які при потребі необхідно корегувати. Розроблені рекомендації дозволяють вибрати основний напрям при розробці генеральної концепції підприємств ядерно-паливного циклу (при загальних потребах) та врахувати специфічні особливості кожної зі спеціальностей при складанні карт умов праці (при індивідуальних потребах).

Процес проведення атестації робочих місць може проводитися разово під конкретну спеціальність або виробничій процесі чи мати постійний характер в продовж функціонування підприємства, незалежно від форм власності та господарювання.

Так, проведення атестації робочих місць на

державному підприємстві «38 відділ інженерно-технічних частин», було розпочато в 2009 році, з теоретичних основ та аспекти, що враховували специфіку роботи, умови праці робітників охорони на радіаційно-забруднених територіях [9]. Зараз ця робота ведеться в усіх підрозділах та службах підприємства та має багато позитивних зрушень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

- Голиков В. Я. Радиационная защита при использовании ионизирующих излучений / В. Я. Голиков, И. П. Коренков. – М. : Энергоатомиздат, 1986. – 241 с.
Golikov V. Ja. Radiacionnaja zashhita pri ispol'zovanii ionizirujushhih izlucheniij [Radiation protection of yonyzuyuschykh If you use radiation] / V. Ja. Golikov, I. P. Korenkov. – М. : Jenergoatomizdat, 1986. – 241 s.
- ГОСТ 1.25-76. Государственная система стандартизации. Метрологическое обеспечение. Основные положения. – М. : Издательство стандартов, 1986. – 18 с.
GOST 1.25-76. Gosudarstvennaja sistema standartizacii. Metrologicheskoe obespechenie. Osnovnye polozhenija [State system for standardization. Metrological support. The main provisions]. – М. : Izdatel'stvo standartov, 1986. – 18 s.
- ГОСТ 12.0.005-84. Система стандартов безопасности труда. Метрологическое обеспечение в области безопасности труда. Основные положения. – М. : Издательство стандартов, 1986. – 4 с.
GOST 12.0.005-84. Sistema standartov bezopasnosti truda. Metrologicheskoe obespechenie v oblasti bezopasnosti truda. Osnovnye polozhenija [Occupational safety standards system. Metrological support in the field of safety. The main provisions.]. – М. : Izdatel'stvo standartov, 1986. – 4 s.
- ГОСТ 26307-84. Источники гамма-излучения радионуклидные закрытые. Методы измерения параметров. – М. : Издательство стандартов, 1984. – 36 с.
GOST 26307-84. Istochniki gamma-izlucheniija radionuklidnye zakrytye. Metody izmereniija parametrov [Sources of gamma radionuclide closed. Methods of measurement parameters]. – М. : Izdatel'stvo standartov, 1984. – 36 s.
- ГОСТ ССБТ 12.1.005-88. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны. – М. : Издательство стандартов, 2001. – 48 с.
GOST SSBT 12.1.005-88. Obshhie sanitarnogigienicheskie trebovaniija k vozduhu rabochej zony [General hygiene requirements to the working zone]. – М. : Izdatel'stvo standartov, 2001. – 48 s.
- Закону України «Про пенсійне забезпечення». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>.
- Закону України «Про підприємства в Україні». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/887-12>.
- Закону України «Про підприємства в Україні» [Law of Ukraine "On Enterprises in Ukraine"]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/887-12>.
- Звіт про результати науково-практичних досліджень. «Виявлення та аналіз шкідливих, небезпечних факторів, що несприятливо впливають на стан здоров'я та безпеку службової діяльності співробітників служби фізичного захисту, охорони та режиму ДП «38 ВІТЧ» в умовах радіаційно-забруднених територій колишнього уранового виробництва ВО «ПХЗ» / В. М. Кірнос, А. С. Беліков, О. П. Білоусов, О. В. Пилипенко, В. Ф. Запрудін, В. Л. Чесанов, Ф. І. Максименко, Л. П. Пушнін, Г. Г. Капленко // Звіт. – Д. : 2009. – 102 с.
Zvit pro rezultaty naukovo-praktychnykh doslidzhen. «Vyivlennia ta analiz shkidlyvykh, nebezpechnykh faktoriv, shcho nespriyatlyvo vplyvaiut na stan zdorovia ta bezpeku sluzhbovoi diialnosti spivrobotnykiv sluzhby fizychnoho zakhystu, okhorony ta rezhymu DP «38 VITCh» v umovakh radiatsiino-zabrudnennykh terytorii kolyshnoho uranovoho vyrobnytstva VO «PKhZ» [Report on the results of scientific research. "Identification and analysis of harmful and dangerous factors that adversely affect health and safety performance of officers of physical protection, and SE mode "38 Stepfather" in the radiation-contaminated areas of the former uranium production Union "PCP"] / V. M. Kirnos, A. S. Bielikov, O. P. Bilousov, O. V. Pylypenko, V. F. Zaprudin, V. L. Chesanov, F. I. Maksymenko, L. P. Pushnin, H. H. Kaplenko // Zvit. – D. : 2009. – 102 s.
- Ильин Л. А. Основы защиты организма от воздействия радиоактивных веществ / Л. А. Ильин. – М. : Атомиздат, 1977. – 168 с.
Il'in L. A. Osnovy zashhity organizma ot vozdeystviija radioaktivnykh veshhestv [Fundamentals of protection of the organism from Impact radioaktivnykh substances] / L. A. Il'in. – М. : Atomizdat, 1977. – 168 s.
- Методика ідентифікації потенційно-небезпечних об'єктів. Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи № 98 від 23.07.2006 р.
Metodyka identyfikatsii potentsiino-nebezpechnykh obektiv. Nakaz Ministerstva Ukrainy z pytan nadzvychaynykh sytuatsii ta u spravakh zakhystu naselennia vid naslidkiv Chornobyl'skoi katastrofy № 98 vid 23.07.2006 r. [Methods of identifying potentially dangerous objects. Order of the Ministry of Ukraine of Emergencies and Affairs of Population Protection from the Consequences of Chornobyl Catastrophe].
- Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 р. № 442 «Порядок проведення атестації

робочих місць за умовами праці» затверджуваними двома міністерствами: Мінпраці і МОЗ. – К., 1992. – 19 с.

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 serpnia 1992 r. № 442 «Poriadok provedennia atestatsii robochykh mist za umovamy pratsi» zatverdzhuvanymy dvoma ministerstvamy: Minpratsi i MOZ [Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 1, 1992 p. № 442 "Procedure for certification of working conditions at work" rules approved by two ministries: the Ministry of Labour and the Ministry of Health]. – К., 1992. – 19 s.

12. Перелік речовин, продуктів, виробничих процесів, побутових та природних факторів, канцерогенних для людини. Затверджений наказом МОЗ України № 25 від 07.02.97 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0071-97>

Perelik rechovyn, produktiv, vyrobnychukh protsesiv, pobutovykh ta pryrodnykh faktoriv, kantserohennykh

dlia liudyny. Zatverdzhenyi nakazom MOZ Ukrainy № 25 vid 07.02.97 r. [List of substances, products, industrial processes, domestic and natural factors carcinogenic to humans. Approved by order of the Ministry of Health of Ukraine № 25 07.02.97 y]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0071-97>

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF>

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro poriadok provedennia atestatsii robochykh mist za umovamy pratsi». [Cabinet of Ministers of Ukraine "On the procedure for certification of working conditions at work."]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF>

Статья поступила в редколлегию 01.04.2015